

ALBATROS

de Radu Theodoru

Îată, aşadar, că, după ce am avut „comedii tragice”, „snoave lirice”, o piesă „aproape istorică”, ba chiar şi o „comedie într-o parte”, dramaturgia noastră a zămislit şi o „comedie eroică”. Aflăm cu prilejul reprezentării acesteia din urmă, că, undeva în Transilvania, în preajma zilei de 23 August, într-o unitate de aviaţie, un grup de tineri elevi ofiţeri — „Albatrosul” — se îndeletniceşte cu sabotarea maşinii de război naziste. Spre deosebire de adjunctul lui, un ticălos, care a profitat de război spre a se înavuţi, comandantul unităţii e un ofiţer cinstit care-i urăşte pe nazişti şi vede cu entuziasm cum se apropie ceasul zdrobirii lor. Datorită vigilenţei, bărbăţiei şi spiritului de sacrificiu ale grupului de tineri elevi, căruia-i vine în ajutor şi legătura politică conspirativă, în persoana unei fete-locotent în civil, ancheta SS-ului e zădărnicită, arogantul maior german şi complicele lui demascaţi şi arestaţi, iar momentul istoric al întoarcerii armelor îi găseşte plini de avînt şi entuziasm, gata de noi fapte eroice.

Ceea ce surprinde în această lucrare, scrisă — sau cel puţin prezentată în premieră — în ianuarie 1970 nu e atît abordarea unui subiect întotdeauna emoţionant, întotdeauna tulburător prin însăşi esenţa evenimentelor pe care le evocă, ci maniera în care, după ce a fost, şi nu o dată, şi nu de două ori, şi nu de o sută de ori, reluat, pe scenă, în literatura beletristică şi pe ecrane, în ţara noastră, cu maniera, aşadar, în care l-a abordat din nou autorul, în zilele noastre. E aici ceva straniu, care te duce cu gîndul la cutare „Simfonie în stil clasic” scrisă în secolul al XX-lea, sau la cutare poem în metru antic unde autorul încearcă să cocheteze cu un stil perimat, încearcă reînvierea unor anume polifonii cărora trecerea vremii le-a stins cumva armoniile, toate acestea însă de pe o poziţie nouă, de pe o poziţie creatoare de valori artistice noi. Or, în cazul nostru, nimic nou. Schema e rigurosă fixă: ofiţerul cinstit, ofiţerul trădător, spionul demascat, maiorul von... din SS, („kolosală” carieră artistică au făcut majorii ăştia von... din SS), impertinenţi şi bestiali, zornăindu-şi pintenii, pavanindu-se în uniformele lor impecabile, şi vorbind răstit şi stricat româneşte, bulgăreşte sau ungureşte! — personajele se pot

fără nici un risc preschimba cu omlagele lor dintr-altă piesă, roman sau film, intriga se desfăşoară ca la carte, în cel mai pur stil al anilor naşterii acestui gen. Albul e alb, negrul e negru, manicheismul e fără cusur. Nici o adiere nu vine să așeze vreo frunză pe nuditatea neînsuflețitelor stane de piatră, făcîndu-l pe spectator să se minuneze: uite, e pentru prima oară că văd un personaj pozitiv care..., e pentru prima oară că văd un personaj negativ care nu... Intențiile comice, alinate în actul întâi, unde e o bună scenă de revistă de grădină de vară, numeroasele împuşcături și efecte de pirotehnie nu reușesc să salte spectacolul peste pragul unei searbede caducității.

Ce putea face Ion Maximilian, un regizor cu bune state de serviciu, adus anume de la Constanța? Foarte greu de apreciat. Fapt e, cu excepția lui George Gridănușu (comandor aviator Davilla), au declamat vitejește (ba unii au și murit): Ion Jugureanu (comandor Bălțeanu), Victor Ionescu (maior von Kleist), Dona Cotrubaș (Liana), Constantin Babii (Teutonul), Dan Săndulescu (Theo), Ștefan Dedu-Farca (Șurub) și alții.

Decorurile și costumele (afară de două costume „nemțești”, toate fiind uniforme militare, bănuim că sint perfect reglementare) îi aparțin lui Mihai Tofan.

Radu Albala

Studioul Casandra

PIATRA DIN CASĂ

de Vasile Alecsandri

Ceea ce se reprezintă la Studioul „Casandra” al Institutului de Teatru „I. L. Caragiale” sub titlul „Piatra din casă” — „musical” după Vasile Alecsandri este o „improvizație liberă” pe tema binecunoscutului vodevil, mărturisită ca atare, cu scuzele de rigoare față de autor. Ar fi deci neavenit să căutăm în spectacol blajina satiră moldovenească — după cum ar fi în genere neavenit să căutăm orice altceva ne-am imagina dinainte că s-ar afla acolo la locul său. Tot ce putem face, ca spectatori, este să intrăm în sală liberi de orice prejudecată și să fim receptivi față de jocul ce ni se propune, și în care ni s-a rezervat un anumit rol.

Pornind de la premisa că un vodevil îngăduie, mai mult sau mai puțin, un dialog deschis cu epoca în care se reprezintă, cu tot

ce „plutește în aer“, cu obsesiile la modă, autoarea spectacolului, studenta regizoare Marina Emandi (anul IV, clasa prof. Radu Penციulescu, lector George Rafael) a înglobat în acțiune o mulțime dintre „ideile fixe“ din ziua de azi, fără să le caute neapărat explicații și legături de natură logică — de altfel inexistente — cu piesa. Ea a amalgamat textul și parodia textului, a intercalat episoade de comic absurd, lanțuri de gag-uri din școala filmului mut, anecdotă, parodii după diferite stiluri și genuri de teatru, muzică, cinema, șarje la interpretarea beat, o secvență de karate, aluzii la filmele western, polițiste, de aventuri, la personaje din mitologia TV — totul, cu un fel de efort permanent de a nu permite vreun respiro, nici interpretelor, nici publicului. Atita perseverență înfringe și rezistența cea mai opacă: însăși tensiunea pe care o creează supralicitarea tuturor acestor forme de umor dezlănțuie un ris irezistibil.

Rezultatul nu ține în cele din urmă de teatru, pentru că nimic nu se leagă și nu duce spre ceva: e o reprezentație de gag-uri și witz-uri, care seamănă mai degrabă cu varietățile televiziunii, unde orice pretext e bun dacă poate servi pentru a introduce un „număr“. Evident, materialul acestei înjghebări nu e suficient pentru a risca o opinie asupra aptitudinilor de regizor ale autoarei — în sensul în care acestea definesc profesia drept putere de creație, cultură, discernământ. Deocamdată, avem de-a face cu un simplu examen studentesc, cu tema „exercițiu de improvizatie comică“, într-o etapă de studiu în care ambiția excesului este la fel de normală ca și pojarul în copilărie. (Cu atât mai mult în arta aceasta, în care începe atita vanitate, fiecare generație vrea mai întâi și mai întâi să-și depășească înaintașii, făcând mai mult și mai extravagant decât ei; ceea ce începe să nu mai fie atât de ușor, dar fiind că mulți dintre „înaintașii“ studenților de acum au fost, la rindul lor, în prima tinerețe, niște fanatici ai invenției comice...)

Non-intervenția profesorului, care lasă să se consume această febră la timpul său, îngăduind studentului să se exprime așa cum dorește și să se confrunte până la capăt cu actul său de creație independentă, mi se pare o atitudine înțeleaptă: până nu de mult, cadrele didactice modernau și modelau examenele de pe scenă, pentru a obține rezultate care să le reprezinte cu cinste numele; dar, aproape de fiecare dată, tendințele și formulele reprimite ieșeau la iveală mai târziu, în momente nepotrivite, afișate de către tineri ca însăși pecetea personalității lor. În sfârșit liberă să se afirme... Pedagogia experienței este o bună pedagogie. Ar fi de formulat, însă, măcar o singură observație, în legătură cu cadrul în care se consumă: atita vreme cit aparține laboratorului de exerciții (această promoție mai are în față mai mult de un an până la intrarea în teatrul profesionist), nu este cazul să fie oferită, ca spectacol obis-



„Piatra din casă“ la I.A.T.C. — sala Casandra

nuit, unui public invitat să-și cumpere bilete la casă, în *Piatra din casă* de exemplu, succesul facil al glumei în sine e derutant și pentru spectator și pentru realizatoare: mai utilă, ca metodă, ar fi reprezentarea, urmată de discuții, în fața unor săli de profesioniști ai scenei — regizori, actori, critici.

În cu totul altă ordine de idei: deși nici compoziția eteroclită a distribuției (două asistente universitare, studenți la actorie și studenți la regie în postură de actori), și nici modul cum au fost desenate partiturile de scenă ale personajelor nu invită la o analiză a studiilor de interpretare, o excepție se impune, pentru a o menționa pe Adriana Marina Popovici. Poate că multă lume a uitat-o, în cei câțiva ani care au trecut de la debutul ei, desăvârșit matur, impresionant prin forță și cultură profesională. Asistentă la catedra de dicție, ea joacă rolul Marghiolței, cu aceeași aplicată, minuțioasă pasiune a compoziției, cu aceeași concentrare absolută pe care o pune de fiecare dată în cele mai modeste apariții pe scenă. Îmi rămâne, mereu, aceeași mirare: cum se face că nici un regizor bucurăstean care alcătuiește o distribuție nu vede, sub discreția acestei actrițe, profunzimea unui foarte mare talent?

I. P.